

о. д-р Мирон Бендик, ректор

Цього року відзначаються дві промовисті дати нашої історії – 415-ліття Берестейської унії і 325-ліття унії Московської, тобто приєднання Київської православної митрополії до Московської Церкви. В оцінці цих подій ми й досі повторюємо чужинецькі підходи, не знаючи своїх. Звичайно, з Риму і Москви ці події виглядали інакше, ніж із Києва. Берестейська унія в римській оцінці – це входження до Римської Церкви окремих єпископів Київської Церкви, яким було дозволено й надалі зберігати східний обряд. Московська унія в московській оцінці – це повернення Київської Церкви в лоно Московської Церкви-Матері. І в Римі, і в Москві проігнорували умови, на підставі дотримання яких Київська Церква була згодна на єднання чи то з Римською, чи Московською Церквами. Однак, такі попередні умови були висунені. Ними є „33 артикули” Берестейської і „статті гетьмана Самойловича” Московської уній.

Факт висунення умов єднання означає, що Київська Церква сприймала себе рівноправним партнером інших Церков, єднання з якими не мало нічого спільного з підпорядкуванням. Якби єпископи не вважали свою Церкву рівноправною, то вони просто перейшли б у Римську чи Московську Церкви, а Київська Церква „самоліквідувалася б”. Коли ми порівнюємо між собою „33 артикули” і „статті Самойловича”, то побачимо в їх основі одну й ту ж саму церковну традицію. Причиною тіснішого єднання з Римською чи Московською Церквами і артикули, і статті називають потребу реформи Київської Церкви, яка потрапила в кризу внаслідок занепаду Царгородської Церкви-Матері. Її патріархи перебували під турецьким пануванням, поступово втрачали авторитет і вже не забезпечували Київську Церкву від втручання світської влади. Потрібно було змінити цю ситуацію, тобто провести реформу. В Києві її бачили в тіснішому єднанні з Церквами, потужнішими від Царгородської, при одночасному збереженні помісності, тобто самоуправління Київської Церкви. І в „33 артикулах”, і в „статтях Самойловича” помісність забезпечується правом єпископів Київської Церкви на вибір власного Глави і, водночас, правом Глави Церкви – „митрополита Києво-Галицького і всієї Русі” – самостійно управляти Церквою. Натомість тісніше єднання з іншими Церквами полягало в тому, що гарантами незалежності від світської влади замість царгородського патріарха тепер виступали:

- римський папа (згідно з „артикулами”), якому новообраний Глава Церкви складатиме послух;

- московський патріарх (згідно зі „статтями”), у присутності якого вводиться на митрополичий київський престол новообраний Глава Церкви.

„Послух” римському папі не є підпорядкуванням, бо не потребує ні затвердження, ні „єднання” з боку папи. „Введення на престол” – символ благословення – не є підпорядкуванням московському патріархові, котрий, ніяк не впливаючи на вибір митрополита, визнає доконаний факт.

У наш час Київська Церква конфесійно поділена. Це не повинно заважати глибинно пізнавати спільну київську традицію – неподільний скарб наших предків. Згадані нами дві події минулого не повинні нас ділити. Навпаки, настав час для кожної конфесії все більше ставати собою, суб'єктом власних дій. Наше спільне коріння – в київській традиції.

Опора на неї дозволить нам інтегрально поглянути в минуле, побачити його очима предків і спільно ним пишатися.

Статтю також опубліковано у блозі Дрогобицької Духовної Семінарії на RISU.